

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 28-29 listopada 2013 r. na kierunku „pielęgniarstwo”
prowadzonym w ramach obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk
o kulturze fizycznej na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym
realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na Wydziale Zarządzania Wyższej
Szkoły Zarządzania w Częstochowie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: prof. dr hab. Józef Kobos członek PKA
dr hab. Maria Kózka – ekspert PKA
dr n. med. Grażyna Iwanowicz-Palus- ekspert PKA
Mgr Maciej Markowski – ekspert PKA ds. formalno-prawnych
Aleksandra Zachara – ekspert PKA przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacja o wizytacji

Przesłanką przeprowadzenia wizytacji w Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie na kierunku „pielęgniarstwo” jest własna inicjatywa Polskiej Komisji Akredytacyjnej a wynika ona z terminu, na jaki została wydana pozytywna ocena jakości kształcenia na powyższym kierunku studiów. Wizytacja ta jest przeprowadzana po raz kolejny. Szczegółowe informacje zawiera **załącznik nr 3**.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonej hospitacji zajęć, analizy prac dyplomowych, spotkań z nauczycielami akademickimi i studentami ocenianego kierunku studiów oraz przedstawionej bazy dydaktycznej, w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne.

Władze Uczelni oraz wizytowanej jednostki stworzyły dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę¹

---

¹ Punkty 1 - 8 odpowiadają kryteriom przyjętym przez Polską Komisję Akredytacyjną.

1. Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie prowadzi kształcenie na czterech kierunkach: „pedagogika”, „pielęgniarstwo” i „zarządzanie i inżynieria produkcji”, „zarządzanie”.

Strategia Uczelni została określona w Uchwale Nr 18/2011 Rady Naukowo-Programowej Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie z dnia 28 września 2011 roku w sprawie zatwierdzenia strategii rozwoju na lata 2012-2020. Również w tym dokumencie została określona misja Uczelni.

Koncepcja kształcenia na kierunku pielęgniarstwo w Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie zakłada przygotowanie kompetentnego pracownika, posiadającego szczegółową wiedzę teoretyczną oraz przygotowanie praktyczne z zakresu pielęgniarstwa. Koncepcja uwzględnia również podniesienie rangi zawodu pielęgniarki poprzez poprawę jakości kształcenia oraz przygotowanie absolwentów dla potrzeb rynku pracy wobec rosnącego w kraju niedoboru pielęgniarek. Uczelnia zakłada, że absolwent kierunku pielęgniarstwo jest przygotowany do pracy w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz do podjęcia studiów drugiego stopnia.

Przyjęta koncepcja nie jest w pełni zbieżna z przyjętą przez Uczelnię misją, bowiem nie uwzględniono w niej między innymi współpracy z otoczeniem społecznym w celu podniesienia poziomu kształcenia praktycznego i mobilność studentów.

Biorąc pod uwagę fakt, iż Wydział Zarządzania jest podstawową jednostką organizacyjną Uczelni zgodnie z § 15 Statutu WSZ w Częstochowie z dnia 27 marca 2012 r., podlega on wymaganiam określonym w art. 70 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, nakładającym obowiązek opracowania strategii rozwoju jednostki spójnej z dokumentem ogólnouczelnianym przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej.

Uczelnia przyjęła strategię rozwoju na lata 2012-2020 uchwałą nr 18/2011 Rady Naukowo – Programowej Wyższej Szkoły Zarządzania z dnia 28 września 2011 r. Dokument ten ma charakter niezwykle ogólny, koncentrujący się w zasadniczej swojej części na opisie historii i dotychczasowej działalności Uczelni. Zawiera również projekcje ogólnych trendów zachodzących w otoczeniu Uczelni. Nie zawiera natomiast jasno sprecyzowanych celów strategicznych lub operacyjnych, zadań, przypisanych im zasobów oraz wskaźników ilościowych lub jakościowych stopnia jej realizacji. Treść dokumentu zawiera odniesienia do kierunku „pielęgniarstwo”, jednak wobec zasadniczych wad konstrukcji całości dokumentu, nie można określić strategicznej koncepcji rozwoju kierunku na jego podstawie.

2. W procesie ustalenia koncepcji na ocenianym kierunku o profilu praktycznym uczelnia deklaruje, że uwzględnia potrzeby rynku pracy, brak jednak potwierdzenia wykorzystania opinii interesariuszy zewnętrznych i włączenia ich w ten proces. W tworzenie koncepcji włączeni są interesariusze wewnętrzni, którymi są władze uczelni, nauczyciele prowadzący zajęcia dydaktyczne, nauczyciele wchodzący w skład Rady Programowo-Naukowej i Komisji ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz studenci. Studenci mają wpływ na proces określania i weryfikację efektów kształcenia poprzez wypełnianie anonimowych ankiet po zaliczeniu przedmiotu oraz udział przedstawiciela studentów w komisjach. W raporcie samooceny oraz podczas wizyty zespołu nie przedstawiono różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia. Również w sylabusach do przedmiotów nie wskazano innowacyjnych metod nauczania studentów, narzędzi, nowego podejścia i udoskonalenia już istniejących. Z rozmów przeprowadzonych z kadrą dydaktyczną wynika, że dopiero rozpoczęto szkolenia w zakresie egzaminowania metodą OSCE zalecaną w standardach kształcenia na kierunku pielęgniarstwo. Studenci nie są zapoznawani z procesem wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji na Uczelni, pomimo, że w trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA wyrazili zainteresowanie tym aspektem procesu kształcenia. Zdaniem Zespołu Oceniającego PKA Władze Wydziału powinny zorganizować spotkanie ze

studentami w celu promowania idei podnoszenia jakości kształcenia i możliwego ich wpływu na ten proces.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego³ częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Koncepcja kształcenia na kierunku o profilu praktycznym w stopniu znaczącym odpowiada misji uczelni. W przedstawionej koncepcji kształcenia brak określenia możliwości kreowania rozwoju absolwentów studiów oraz innowacyjnej oferty kształcenia.
- 2) W procesie ustalenia koncepcji na ocenianym kierunku o profilu praktycznym uczelnia deklaruje, że uwzględnia potrzeby rynku pracy, brak jednak potwierdzenia wykorzystania opinii interesariuszy zewnętrznych i włączenia ich w ten proces. W tworzenie koncepcji włączeni są interesariusze wewnętrzni, którymi są władze uczelni, nauczyciele prowadzący zajęcia dydaktyczne, nauczyciele wchodzący w skład Rady Programowo-Naukowej i Komisji ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz studenci.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1. Założone ogólne i szczegółowe efekty kształcenia na kierunku pielęgniarstwo – studia stacjonarne pierwszego stopnia o profilu praktycznym dla studentów rozpoczynających kształcenie w roku akademickim 2012/2013 odnoszą się do Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego zamieszczonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 roku (Dz. U. z 2011r., poz.1520) oraz standardów kształcenia dla kierunku studiów pielęgniarstwo określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku (Dz. U. z 2012 r., poz. 631) w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa. Przedstawione ogólne i szczegółowe efekty kształcenia są spójne i odnoszą się do studiów o profilu praktycznym. Efekty kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) zostały określone ogólnie dla całego kierunku, dla poszczególnych grup nauk tj. podstawowe, społeczne w zakresie podstawowej opieki pielęgniarstwa i w zakresie specjalistycznej opieki pielęgniarstwa oraz poszczególnych przedmiotów. Założone efekty kształcenia na kierunku pielęgniarstwo zostały zamieszczone w załączniku nr 1 do Uchwały Nr 12/2012 Rady Naukowo-Programowej Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie z dnia 27.09.2012 roku. Obowiązujący w roku akademickim 2013/2014 plan studiów i program kształcenia został przyjęty przez Radę Naukowo - Programową uchwałą Nr 19/2013 z dnia 17 września 2013 r. po uprzednim zaopiniowaniu go przez Komisję Dydaktyczno – Programową na kierunku „pielęgniarstwo” uchwałami nr 1 i 2/2013 z dnia 10 września 2013 r.

Program kształcenia realizowany do roku akademickiego 2011/2012 opracowany został na podstawie standardów kształcenia na kierunku pielęgniarstwo określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 roku (Dz. U z 2007 r., Nr 164, poz.1166). Studia niestacjonarne tzw. pomostowe realizowane są zgodnie z

Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2012 roku w sprawie *szczegółowych warunków prowadzenia studiów dla pielęgniarek i położnych, które posiadają świadectwa dojrzałości i ukończyły liceum medyczne lub szkołę policealną albo szkołę pomaturalną, kształcąca w zawodzie pielęgniarki i położnej* (Dz. U z dnia 6 lipca 2012 r., poz. 770). Uczelnia przedstawiła we wniosku samooceny plan tych studiów, bez programu i efektów kształcenia. Podczas wizyty również nie otrzymano programu studiów z ogólnymi i szczegółowymi efektami kształcenia, co nie pozwala na pełną ocenę tego programu.

Ze względu na profil praktyczny ocenianego kierunku studiów szczególnie istotne znaczenie ma obszar kształcenia praktycznego, którego celem jest doskonalenie przez studentów zdobytej wiedzy oraz umiejętności praktycznego jej wykorzystania. Kształcenie praktyczne prowadzone jest przez nauczycieli z prawem wykonywania zawodu pielęgniarki/położnej. Praktyki zawodowe prowadzone są przez wyznaczone pielęgniarki zatrudnione w zakładach, w których odbywa się praktyka. Liczba osób w grupie obejmuje od 6-8 studentów. Celem praktyk jest wykorzystanie wiedzy w praktycznym działaniu, doskonalenie umiejętności zawodowych i przygotowanie studenta do podjęcia pracy w zawodzie pielęgniarki. Praktyki zawodowe realizowane są w zakładach opieki zdrowotnej, z którymi Uczelnia podpisała umowy i porozumienia. Realizowany program kształcenia uwzględnia oczekiwania rynku pracy i umożliwia uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu pielęgniarki we wszystkich krajach członkowskich UE zgodnie z Dyrektywą 36/2005 UE.

Opis efektów kształcenia znajduje się u prowadzących zajęcia i w sekretariacie Uczelni. Każdy nauczyciel na pierwszych zajęciach jest zobowiązany do poinformowania studentów o zakładanych efektach kształcenia, kryteriach oceniania, metodach realizacji zajęć i literaturze odwołując studenta do szczegółowych zapisów zamieszczonych w sylabusach do przedmiotów na stronie internetowej.

2. Szczegółowe efekty kształcenia określone w sylabusach do zdecydowanej większości przedmiotów są zrozumiałe i umożliwiają opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. Studenci nie są zapoznawani z sylabusami, ani z żadną inną formą publikacji zakładanych efektów kształcenia dla ich kierunku. Prowadzący przedstawiają studentom na pierwszych zajęciach jedynie wymagania egzaminacyjne oraz tematykę kolejnych zajęć.

3. Zasady weryfikacji efektów kształcenia zostały zamieszczone w kilku dokumentach tj.: Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie Nr 24/2012 z dnia 05.12.2012 roku w sprawie *zasad oceniania studentów/słuchaczy oraz weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia*, Zarządzenie Nr 170 Rektora z dnia 19.02.2004 roku w sprawie *regulaminu przeprowadzania egzaminu z przygotowania zawodowego licencjata „pielęgniarstwa”*, Regulaminie kształcenia praktycznego oraz w Regulaminie studiów w Wyższej Szkole Zawodowej w Częstochowie z dnia 30.04.2012 roku - Załącznik nr 1/2012 do Uchwały Rady Naukowo - Programowej.

Weryfikacja efektów kształcenia została określona w sylabusach do każdego przedmiotu. Wszystkie przedmioty kończą się zaliczeniem lub egzaminem. Sposób weryfikacji efektów kształcenia określa prowadzący zajęcia. Weryfikacja przeprowadzana jest w formie ustnej (przy udziale innego studenta) i w formie pisemnej. Zaliczenie przedmiotu, który kończy się zaliczeniem obejmuje: udział obowiązkowy w zajęciach i zaliczenie wymaganej pracy np. esej, projekt, prezentacja. Weryfikacja efektów etapowych prowadzona jest w oparciu o skalę ocen: bardzo dobry (91-100% sumy punktów oceniających stopień wymaganej wiedzy i umiejętności), dobry plus (81-90%), dobry (71-80%), dostateczny plus (61-70%), dostateczny (51-60%), niedostateczny (50% i poniżej). Weryfikację efektów kształcenia uzyskanych na praktykach zawodowych dokonywana jest

przez Dziekana na podstawie: zapisu aktywności studenta w trakcie realizacji praktyk i opinii pracodawców dokonanych w Dziennikach Praktyk. Weryfikacja końcowa przeprowadzana jest w ramach egzaminu dyplomowego, który obejmuje część praktyczną i część teoretyczną.

Budzi wątpliwość możliwość weryfikacji założonych efektów kształcenia w wielu przedmiotach. Przykładowo przedstawiono przedmioty teoretyczne, w których do weryfikacji efektu kształcenia zaplanowano obserwację:

1) Anatomia:

- omawia budowę ciała ludzkiego w podejściu topograficznym (kończyna górna i dolna, klatka piersiowa, brzuch, miednica, grzbiet, szyja, głowa) oraz czynnościowym (układ kostno-stawowy, układ mięśniowy, układ krążenia, układ oddechowy, układ pokarmowy, układ moczowy, układy płciowe, układ nerwowy i narządy zmysłów, powłoka wspólna),
- posługuje się w praktyce mianownictwem anatomicznym oraz wykorzystuje znajomość topografii narządów ciała ludzkiego,
- wykazuje różnice w budowie i charakteryzuje funkcje życiowe człowieka dorosłego i dziecka

2) Fizjologia:

- wyjaśnia podstawy fizjologiczne działania narządów zmysłów
- wykazuje różnice w budowie i charakteryzuje funkcje życiowe człowieka dorosłego i dziecka,
- zna problematykę leczenia krwią i środkami krwiozastępczymi.

3) Patologia:

- omawia wybrane zagadnienia z zakresu patologii narządowej układu krążenia, układu oddechowego, trawiennego, moczowo-płciowego, dokrewnego, nerwowego oraz immunopatologii,
- opisuje zmiany w funkcjonowaniu organizmu jako całości w sytuacji zaburzenia jego homeostazy,
- powiązuje obrazy uszkodzeń tkankowych i narządowych z objawami klinicznymi choroby, wywiadem i wynikami badań diagnostycznych.

4) Genetyka:

- szacuje ryzyko ujawnienia się danej choroby w oparciu o zasady dziedziczenia i wpływ czynników środowiskowych.

5) Radiologia:

- ocenia szkodliwość dawki promieniowania jonizującego i stosuje się do zasad ochrony radiologicznej.

Dostrzeżono również brak spójności między dokumentami określającymi zasady weryfikacji założonych efektów kształcenia np. w Regulaminie kształcenia praktycznego z roku 2004, a Zarządzeniu Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie z dnia 05.12.2012 roku *w sprawie zasad oceniania studentów/słuchaczy oraz weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia co do skali i zakresu ocen.*

Zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych tzw. pomostowych fakt odbywania i zaliczenia praktyk zawodowych reguluje Regulamin studiów oraz Regulamin kształcenia praktycznego. Brak szczegółowych kryteriów oceny studenta na praktykach zawodowych.

Na podstawie analizy sylabusów z przedmiotów określonych w programie studiów oraz zasad zaliczania praktyk zawodowych można stwierdzić że przyjęty system weryfikacji efektów kształcenia jest mało przejrzysty, nieobiektywny i nie obejmuje wszystkich efektów kształcenia w odniesieniu do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Wewnętrzne uregulowania dotyczące zasad dyplomowania zawarte są w § 31-32 *Regulaminu studiów* i w Załączniku nr 20/2012 do Zarządzenia Rektora Nr 20/2012 z dnia 05.12.2012 r. określającego „Zasady dyplomowania w Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie”, z dnia 05.12.2012 roku. We wskazanych dokumentach zostały określone zasady wyboru tematu pracy, struktury pracy, wymogów zamieszczania piśmiennictwa, strony edytorskiej pracy i przebiegu egzaminu dyplomowego. We wskazanych dokumentach brak określenia rodzaju pracy, zasad doboru opiekunów prac oraz kryteriów ocen.

Analiza losowo wybranych teczek studentów pozwala stwierdzić, iż dokumentacja potwierdzenia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, tj. protokoły zaliczenia przedmiotów, karty okresowych osiągnięć studentów, protokół egzaminu dyplomowego, dyplom ukończenia studiów, suplement do dyplomu jest prowadzona zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, określonymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

Z danych uzyskanych od pracowników Uczelni wynika, że skala przyczyn odsiewu jest niewielka, bowiem w ostatnich 3 latach nie ukończyło studiów 2 studentów. Jako przyczynę podano czynniki zewnętrzne (brak środków finansowych i duże obciążenie wynikające z pracy i nauki).

4. Uczelnia monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, poprzez ankietyzację swoich absolwentów. Procedura badania losów absolwentów stanowi Załącznik nr 14/2009 do Uchwały Rady Naukowo-Programowej z dnia 18 listopada 2009 roku. Ankieta skierowana drogą elektroniczną do absolwentów obejmuje 20 pytań. Dotychczas przeprowadzono jednorazowe badanie obejmując nimi absolwentów z 2010 roku. Badania i analizę przeprowadza Biuro Karier. Wyniki są przekazywane Radzie Naukowo- Programowej. Brak informacji o wykorzystaniu tych wyników w procesie doskonalenia programów studiów.

Na kierunku pielęgniarstwo nie jest prowadzone kształcenie na odległość.

Załącznik nr 4 ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocenie poddano 16 losowo wybranych prac dyplomowych, w tym 11 ze studiów stacjonarnych i 5 ze studiów niestacjonarnych z pośród 135 prac obronionych 2013 roku.

Opiekunami ocenianych prac są nauczyciele z prawem wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub lekarza, w tym 6 z tytułem zawodowym magistra i 9 ze stopniem doktora. Oceniane prace tematycznie związane są z kierunkiem kształcenia i przyjętymi efektami kształcenia. W analizowanych pracach było: 9 prac badawczych, 5 prac poglądowych i 2 prace jakościowe z opisem przypadku. Pod względem edytorskim wszystkie prace są ujednolicone i zgodne z określonymi wymaganiami. Liczba stron w pracy jest zróżnicowana (od 30 do 70). Recenzje prac odnoszą się w sposób ogólny do: zgodności treści z tematem pracy określonym w tytule, układu pracy, struktury podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności, merytorycznej oceny pracy, charakterystyki i doboru źródeł, oceny formalnej pracy. Brak ujednoliczonych kryteriów oceny pracy dyplomowych. Oceny opiekunów i recenzentów mają charakter opisowy i subiektywny, w wielu pracach brak było uzasadnienia oceny. W wymogach pisania prac brak jasno określonych kryteriów doboru piśmiennictwa, stąd w wielu pracach podawane są strony internetowe tj. wikipedia, ściągą pl., chomik bez podawania daty dostępu. Wobec braku obowiązku w Uczelni sprawdzania prac przez system antyplagiatowy korzystanie z wymienionych stron budzi duże wątpliwości samodzielnego przygotowania pracy przez studenta. Obrona pracy przeprowadzana jest przez komisję, w skład której wchodzi przewodniczący, opiekun i recenzent pracy. W trakcie egzaminu student

odpowiada na różną liczbę pytań (od 6 do 3), głównie związane z tematem pracy, w kilku egzaminach pytania obejmowały zakres efektów kształcenia określonych w programie studiów.

Poddane oglądowi prace okresowych osiągnięć studenta przeprowadzone w formie zaliczeń testowych, prezentacji i esejów pozwoliły na stwierdzenie, iż są one prowadzone w większości prawidłowo, choć brakuje w wielu z nich określenia wymagań i kryteriów oceny.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego³ częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów zostały opracowane na podstawie obowiązującego standardu kształcenia kierunku pielęgniarstwo – studia I stopnia określonego w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku r. Program kształcenia realizowany od roku akademickiego 2011/2012 opracowany został na podstawie standardów kształcenia na kierunku pielęgniarstwo określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 roku (Dz. U z 2007 r., Nr 164, poz.1166). Studia niestacjonarne tzw. pomostowe realizowane są zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2012 roku w sprawie *szczególonych warunków prowadzenia studiów dla pielęgniarek i położnych, które posiadają świadectwa dojrzałości i ukończyły liceum medyczne lub szkołę policealną albo szkołę pomaturalną, kształcącą w zawodzie pielęgniarki i położnej* (Dz. U z dnia 6 lipca 2012 r., poz. 770). Przedstawiony opis efektów kształcenia jest pełny ale niedostępny w całości dla studentów i prowadzących zajęcia.

2) Szczegółowe efekty kształcenia określone w sylabusach do zdecydowanej większości przedmiotów są zrozumiałe i umożliwiają opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji

3) System weryfikacji efektów kształcenia uniemożliwia przejrzystość i obiektywność zarówno etapowej jak i całościowej oceny osiągniętych efektów kształcenia.

4) Uczelnia posiada Biuro Karier i prowadzi monitorowania losów absolwentów studiów.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1. Studia stacjonarne pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo o profilu praktycznym trwają 8 semestrów, studia niestacjonarne tzw. pomostowe trwają od 2-3 semestrów. Plan i program studiów został opracowany na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku w sprawie standardów kształcenia dla kierunku studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa (Dz.U. z dnia 5 czerwca 2012 roku, poz. 631). Plan i program studiów stacjonarnych obejmuje 4720 godziny, w tym 1100 zajęć praktycznych i 1200 praktyk zawodowych. W ramach programu nauki podstawowe stanowią 480 godzin, nauki społeczne 480 godzin, nauki w zakresie podstaw opieki pielęgniarstwiej - 1140 godzin i nauki w zakresie opieki specjalistycznej – 2620 godzin. Kształcenie bez udziału nauczyciela realizowane jest w wymiarze 750 godzin z zachowaniem liczby godzin w poszczególnych obszarach wymienionych nauk. Zajęcia z wychowania fizycznego stanowią przedmiot nieobowiązkowy.

Kształcenia umiejętności praktycznych rozpoczyna się w warunkach laboratoryjnych w pracowni umiejętności zawodowych a następnie kontynuowane w ramach zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Zajęcia praktyczne prowadzone są przez nauczyciela z prawem wykonywania zawodu pielęgniarki, a praktyki zawodowe przez pielęgniarki zatrudnione w miejscu ich realizacji. Nadzór nad praktykami sprawuje wyznaczony nauczyciel/pielęgniarka z Uczelni tzw. opiekun praktyk. Miejscem kształcenia praktycznego są zakłady opieki zdrowotnej, z którymi Uczelnia podpisała umowę lub porozumienie. Kształcenie praktyczne obejmuje miejsca wskazane w obowiązujących standardach kształcenia tj. oddziały: pediatryczne, internistyczne, chirurgiczne, psychiatryczne, geriatryczne, intensywnej terapii, neurologiczne, położnicze oraz domy pomocy społecznej, hospicja i podstawowa opieka zdrowotna. Studenci pozytywnie ocenili instytucje, w których odbywają się zajęcia praktyczne oraz praktyki zawodowe. Podkreślali również dostępność i zaangażowanie osób prowadzących praktyki oraz nauczycieli akademickich, pod kierunkiem których realizowane są zajęcia praktyczne. Studenci stwierdzili, że liczebność grup studenckich na zajęciach praktycznych i praktykach zawodowych jest ich zdaniem odpowiednia.

Plan i studiów niestacjonarnych tzw. pomostowych obejmuje odpowiednio:

- dla absolwentów pięcioletnich liceów medycznych (AB) – 1150 godzin, w tym 400 godzin zajęć teoretycznych i 750 zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Program realizowany jest przez 2 semestry,
- dla absolwentów dwuletnich szkół policealnych albo pomaturalnych (C) -2410 godzin, w tym 820 godzin zajęć teoretycznych i 1590 godzin zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Program realizowany jest przez 3 semestry,
- dla absolwentów dwu i półletnich szkół policealnych albo pomaturalnych (D) -1984 godziny, w tym 755 godzin zajęć teoretycznych i 1229 godzin zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Program realizowany jest przez 2 semestry.

Studia niestacjonarne tzw. pomostowe są realizowane na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 11 maja 2004 r. (Dziennik Ustaw Nr 110 poz. 1170), Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 kwietnia 2010 roku zmieniającego Rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków prowadzenia studiów zawodowych na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo przeznaczonych dla pielęgniarek i położnych posiadających świadectwo dojrzałości i będących absolwentami liceów medycznych oraz medycznych szkół zawodowych kształcących w zawodzie pielęgniarki i położnej, Uchwały Nr 9/III/2010 z dnia 10 czerwca 2010 roku Krajowej Rady Akredytacyjnej Szkolnictwa Medycznego. Obecnie kształcenie na tej formie studiów realizowane jest w ramach Projektu systemowego pn. „*Kształcenie zawodowe pielęgniarek i położnych w ramach studiów pomostowych*” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Czas kształcenia na studiach niestacjonarnych tzw. pomostowych jest zgodny z obowiązującymi przepisami.

Program kształcenia zarówno na studiach stacjonarnych uwzględnia zasady współczesnej dydaktyki, w tym szczególności zasadę stopniowania trudności i łączenia teorii z praktyką.

Zajęcia teoretyczne na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych realizowane są od piątku do niedzieli, natomiast zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe od poniedziałku do piątku.

Zajęcia praktyczne poprzedzone są zajęciami teoretycznymi umożliwiającymi wykorzystanie teorii w praktycznym działaniu. Program kształcenia zapewnia studentom wybór przedmiotów z trzech wskazanych w obowiązujących standardach kształcenia na kierunku pielęgniarstwo. Metody kształcenia teoretycznego w większości umożliwiają studentom aktywny udział w zajęciach i są dostosowane do określonych efektów kształcenia.

Ogólna liczba punktów ECTS na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku studiów pielęgniarstwo wynosi 240, w tym do nauk podstawowych przypisano 34 ECTS, nauk społecznych 26 ECTS, nauk w zakresie podstawowej opieki pielęgniarstwa 52,5 ECTS i nauk opieki specjalistycznej 121,5 ECTS. Do zaliczenia roku studiów wymagane jest zaliczenie 60 ECTS, przy nakładzie pracy studenta od 1500-1800 godzin. Nakład pracy studenta określony w programie studiów oraz liczba punktów ECTS w poszczególnych semestrach i latach studiów jest zgodna z wymogami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U.2011 Nr 243, poz. 1445) oraz Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 roku w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta (Dz.U.2011 Nr 201, poz. 1187).

Program studiów niestacjonarnych I stopnia tzw. pomostowych nie uwzględnia ECTS, tylko liczbę godzin i czas kształcenia.

Przedmioty wskazane w programie studiów są usytuowane w planie zgodnie z taksonomią celów kształcenia. Ich sekwencyjność w większości przedmiotów umożliwia opanowanie przez studentów efektów ogólnych i szczegółowych na kolejnych etapach kształcenia.

Każdy przedmiot ma opracowany sylabus, który zawiera: nazwę typ przedmiotu, formę studiów, rok i semestr studiów, nazwisko osób prowadzących, forma zaliczenia, formy zajęć z podaniem ich liczby, cele przedmiotu, wymagania wstępne, treści, treści samokształcenia, nakład pracy studenta z punktami ECTS, zalecana literatura i pomoce naukowe.

Niektóre zajęcia teoretyczne prowadzone są wspólnie dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Biorąc pod uwagę różnice programowe dla tych form studiów, łączenie wspólnie zajęć teoretycznych nie zapewnia ich pełnej realizacji i uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

2. W wielu przedmiotach treści kształcenia nie są spójne z założonymi efektami kształcenia. Wątpliwości budzi zasadność określenia treści kształcenia z wybranych przedmiotów tj.:

- Patologia - wykłady, podano treści z: Podstaw geriatry, Podstaw cytopatologii i Organizacji laboratorium patomorfologicznego, a w ćwiczeniach z tego przedmiotu wprowadzono zapis, że polegają na ćwiczeniach mikroskopowych - samodzielna ocena preparatów histopatologicznych i cytologicznych – treści te nie są zgodne z założonymi efektami kształcenia z tego przedmiotu,

- Farmakologia – zajęcia w ramach laboratorium - treści wskazane w sylabusach obejmują: między innymi takie zagadnienia jak: Mikroskopy: zapoznanie się z budową i zasadą działania mikroskopu, oglądanie i rozpoznawanie prostych preparatów tkankowych (skóra, krew, tkanka kostna). Wagi: zapoznanie się z rodzajem wag, przedstawienie warunków dobrego ważenia, tarowanie, odczytywanie pomiarów, konserwacja i czyszczenie wag. Sterylizacja: zapoznanie się z rodzajami sterylizatorów (suszarki, autoklawy, lampy UV), przygotowanie oprzyrządowania medycznego do procesu sterylizacji, warunki i kontrola sterylizacji, prezentacja sprzętu jednorazowego użycia.

Zapoznanie się z funkcjonowaniem, działalnością, rolą i zadaniami apteki. Przedstawienie laboratorium aptecznego – warunków jakie musi spełniać, prezentacja urządzeń aptecznych- treści niezgodne z przyjętymi efektami kształcenia,

- Pedagogika - brak spójności treści kształcenia z przyjętymi efektami kształcenia: wybrane treści obejmują: Pedagogika jako nauka i jej miejsce w systemie nauk, pojecie, status metodologiczny pedagogiki i jej przemian., filozoficzne i psychologiczne postawy koncepcji

pedagogicznych. Natomiast efekty kształcenia w zakresie wiedzy: rozumie procesy poznawcze i różnicuje zachowania prawidłowe, zaburzone i patologiczne objaśnia podstawowe pojęcia i zagadnienia z zakresu pedagogiki jako nauki stosowanej i procesu wychowania w aspekcie zjawiska społecznego (chorowania, zdrowienia, hospitalizacji, umierania). W zakresie umiejętności: ocenia wpływ choroby, hospitalizacji i innych trudnych na stan fizyczny, psychiczny u funkcjonowanie społeczne człowieka, analizuje postawy ludzkie, procesy i ich kształtowanie i zmiany, kontroluje błędy i bariery w procesie komunikowania się, wykazuje umiejętność aktywnego słuchania, wykorzystuje techniki komunikacji werbalnej, niewerbalnej i parawerbalnej w opiece zdrowotnej, tworzy warunki do prawidłowej komunikacji pielęgniarka – pacjent oraz pielęgniarka – personel medyczny.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Czas trwania kształcenia na kierunku studiów pielęgniarstwo jest zgodny z aktualnie obowiązującymi standardami kształcenia. Przedstawiony plan i program kształcenia w większości umożliwia osiągnięcie zakładanych ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia. W praktyce jednak duże obciążenie tygodniowe studentów studiów stacjonarnych w ramach zajęć teoretycznych (piątek-niedziela), zajęć praktycznych (poniedziałek-piątek) oraz wykonywania pracy zawodowej w tygodniu budzi wątpliwości o możliwość opanowania wszystkich wymaganych efektów kształcenia. Brak szczegółowego programu kształcenia na studiach niestacjonarnych tzw. pomostowych uniemożliwia jego ocenę. Także łączenie zajęć teoretycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych tzw. pomostowych jest niezasadne wobec różnic programowych.

2) W wielu przedmiotach treści kształcenia nie są spójne z przyjętymi efektami kształcenia.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów-

1. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych oraz struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów Pielęgniarstwo w Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.

Na studiach pierwszego stopnia na kierunku pielęgniarstwo liczba nauczycieli akademickich łącznie wynosi 37 osób, w tym 8 stanowiących minimum kadrowe (z 28 osobami zawarte są umowy cywilnoprawne, z jedną umowa o wolontariat, a z osobami zaliczonymi do minimum kadrowego – umowy o pracę w pełnym wymiarze godzin). Ponadto Uczelnia wykazała 21 osób, odpowiednio z prawem wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej, realizujących zajęcia praktyczne bądź będących opiekunami praktyk zawodowych.

Zgodnie z wymaganiem § 12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.),

„Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu praktycznym, jeżeli posiada dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku ... lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku.” Ponadto zgodnie z § 14 ust. 4 „Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunkach „pielęgniarstwo” i „położnictwo” stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej czterech nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, reprezentujących specjalności z zakresu nauk medycznych i posiadających udokumentowany dorobek praktyczny.

Minimum kadrowe na kierunku pielęgniarstwo, **na studiach I stopnia**, tj. zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, obejmuje: dwóch nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego (*wszyscy - podstawowe miejsce pracy*) oraz sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora (*wszyscy – podstawowe miejsce pracy*), reprezentujących specjalności z zakresu nauk medycznych, nauk o zdrowiu i posiadających udokumentowany dorobek praktyczny, doświadczenie zdobyte poza Uczelnią.

W Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie, w minimum kadrowym na studia I stopnia na kierunku pielęgniarstwo w roku akademickim 2013/2014 uwzględnia się nie więcej niż 50% liczby osób zaliczanych do minimum kadrowego na danym kierunku kształcenia zgodnie z zastosowaniem art. 9a Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, tj.: w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego – dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora.

Liczba nauczycieli akademickich oraz struktura kwalifikacji osób stanowiących minimum kadrowe na ocenianym kierunku pielęgniarstwo, zarówno na studiach I stopnia, jak i studiach I stopnia uzupełniających, tzw. pomostowych pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry tworzącej minimum kadrowe są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia.

Na ocenianym kierunku pielęgniarstwo o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z długoletnim doświadczeniem praktycznym i dydaktycznym.

Osoby zaproponowane do minimum kadrowego kierunku pielęgniarstwo – kierunku studiów o profilu praktycznym, posiadają dorobek: w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia lub posiadają doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia.

Nauczyciele wliczani do minimum kadrowego w danym roku akademickim, osobiście prowadzą na ocenianym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze:

- co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich
- co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Minimum kadrowe na ocenionym kierunku a w ostatnich trzech latach było stabilne i zmieniały się jedynie pojedyncze osoby.

W procesie dydaktycznym na kierunku pielęgniarstwo na studiach I stopnia, poza osobami stanowiącymi minimum kadrowe (8 nauczycieli) uczestniczy jeszcze ogółem 50 nauczycieli. W grupie pozostałych nauczycieli realizujących zajęcia (zarówno teoretyczne, jak i zajęcia praktyczne) na studiach I stopnia znajduje się m. in.: 25 osób z prawem wykonywania zawodu pielęgniarki, 2 osoby z prawem wykonywania zawodu położnej i 8 osób z prawem wykonywania zawodu lekarza. Świadczone przez te osoby usługi dydaktyczne pozostają w związku z posiadanymi przez nie kwalifikacjami i specjalizacjami zawodowymi oraz doświadczeniem zawodowym.

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

Stosunek liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku studiów pielęgniarstwo (8 osób), do liczby studentów na tym kierunku (136 studentów) wynosi 1: 17 i spełnia wymagania § 17 ust.1 pkt. 8 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.).

2. Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunku pielęgniarstwo o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów.

Nauczanie przedmiotów (treści kierunkowych lub zawodowych) w obrębie nauk z zakresu podstaw opieki pielęgniarskiej i opieki specjalistycznej, przedmiotów dotyczących w swojej treści opieki pielęgniarskiej – opieki sprawowanej przez pielęgniarkę i obszarów funkcjonowania pielęgniarstwa i zawodu pielęgniarki prowadzą nauczyciele akademicy posiadający prawo wykonywania zawodu pielęgniarki oraz minimum roczną praktykę zawodową, zgodną z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami.

Zajęcia praktyczne prowadzą nauczyciele akademicy posiadający prawo wykonywania zawodu pielęgniarki oraz minimum roczną praktykę zawodową, zgodną z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami.

Wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku studiów określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), są spełnione.

Uczelnia, Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie, nie prowadzi na wizytowanym kierunku pielęgniarstwo kształcenia na odległość.

3. Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie w polityce kadrowej kieruje się troską o jakość kształcenia. Władze Uczelni starają się o pozyskanie kadry naukowo - dydaktycznej z uznanym dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym. Kryterium doboru kadry naukowo – dydaktycznej stanowią przede wszystkim: wiedza i umiejętności dydaktyczne.

Zgodnie z prowadzoną polityką kadrową do realizacji: wykładów z przedmiotów klinicznych zatrudniane są osoby, które posiadają: stopień doktora nauk medycznych, doktora

habilitowanego lub profesora oraz specjalizację w zakresie wykładanej dziedziny medycyny i udokumentowany dorobek naukowy z tej dziedziny. Natomiast do realizacji wykładów i ćwiczeń z zakresu pielęgniarstwa zatrudnia się pielęgniarki, które posiadają, co najmniej stopień naukowy doktora i dorobek naukowy z zakresu wykładanego pielęgniarstwa oraz staż pracy przynajmniej jeden rok w uczelni, a do prowadzenia zajęć praktycznych proponuje się nauczycieli, którzy posiadają tytuł zawodowy magistra i praktykę zawodową w zakresie prowadzenia zajęć praktycznych z danego pielęgniarstwa oraz posiadają specjalizację, ukończony kurs kwalifikacyjny lub co najmniej 5 letni staż pracy na oddziale w zakresie danego pielęgniarstwa.

W ocenie prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych należy podkreślić zgodność prowadzonych przedmiotów z obszarami nauki, dziedzinami i dyscyplinami naukowymi reprezentowanymi przez poszczególnych nauczycieli akademickich.

W Uczelni zostały opracowane procedury odnoszące się do polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju prowadzonych kierunków studiów. Wskazane niżej procedury nie zostały jednak jeszcze wdrożone:

- „Planowanie zatrudnienia kadry naukowo-dydaktycznej WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie zapewnienia wymaganych zasobów kadry naukowo-dydaktycznej o właściwych kwalifikacjach / kompetencjach w odpowiednim czasie dla zachowania ciągłości procesów dydaktycznych.

- „Rekrutacja i selekcja kadry naukowo-dydaktycznej WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie rekrutacji i selekcji nauczycieli akademickich WSZ.

- „Motywowanie i wynagradzanie kadry naukowo-dydaktycznej WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie systemów motywacyjnych oraz wynagradzania nauczycieli akademickich WSZ.

- „Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie planowania ścieżek kariery zawodowej i szkoleń kadry naukowo-dydaktycznej WSZ.

- „Ocena pracy kadry naukowo-dydaktycznej WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie dokonywania oceny pracy pracowników naukowo-dydaktycznych WSZ.

- „Nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy z kadrą naukowo-dydaktyczną WSZ” – celem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w zakresie nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy z nauczycielami akademickimi WSZ.

Załącznik nr5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy.

Załącznik nr 6. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Podczas wizytacji hospitowano zajęcia, które odbywały się w formie wykładów, ćwiczeń i zajęć praktycznych.

Hospitowane zajęcia prowadzono w większości zgodnie z obowiązującymi w procesie dydaktycznym zasadami. Treści kształcenia były w większości adekwatne do rodzaju zajęć. Podczas zajęć w zależności od ich tematu korzystano z różnych metod i środków dydaktycznych. Sposób realizacji zajęć sprzyjał uzyskaniu oczekiwanych efektów kształcenia w wybranych przedmiotach. Zajęcia były, realizowane z użyciem sprzętu dydaktycznego.

Studenci podczas zajęć wykazywali zainteresowanie, biorąc w nich aktywny udział. Wizytowana baza kształcenia praktycznego nie budzi żadnych zastrzeżeń, spełnia możliwości realizacji wyznaczonych celów zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, posiada kadre o właściwych kwalifikacjach.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Liczba nauczycieli i struktura ich kwalifikacji, a także stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia.
- 2) Kwalifikacje kadry zaliczonych do minimum kadrowego oraz obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów jest zgodna z dziedzinami i dyscyplinami reprezentowanymi przez prowadzących.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia posiada strukturę organizacyjną umożliwiającą sprawną obsługę procesu dydaktycznego i dysponuje infrastrukturą zapewniającą prawidłową realizację celów i efektów kształcenia, tj. bazą dydaktyczną dostosowaną do specyfiki kierunku studiów pielęgniarstwo oraz trybu studiowania, w tym:

- a) liczba i powierzchnia sal wykładowych, seminaryjnych, ćwiczeń, laboratoriów, pracowni specjalistycznych i komputerowych jest dostosowana do liczby studentów,
- b) pomieszczenia dydaktyczne - sale wykładowe, / sale ćwiczeń i / lub seminaryjne wyposażone są w odpowiadający współczesnym wymogom sprzęt audiowizualny, komputerowy z odpowiednim oprogramowaniem i inny sprzęt dydaktyczny gwarantujący prawidłową realizację treści kształcenia i osiągnięcie efektów kształcenia,
- c) pracownie specjalistyczne z odpowiednim wyposażeniem, w których liczba stanowisk jest adekwatna do powierzchni pomieszczenia i liczby studentów.

Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie jest właścicielem dwóch budynków w Centrum Częstochowy przy ul. 1 Maja 40. W budynku przy ul. 1 Maja 40 znajdują się następujące pomieszczenia dydaktyczne:

Numer pomieszczenia	Przeznaczenie pomieszczeń	Powierzchnia [m²]
POZIOM 0		
0.3	Pracownia komputerowa	66
PARTER		
Aula	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	160,1
1.1	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	66,15
1.7	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	60,18
I PIĘTRO		
2.3	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	33,2
2.4	Sala wykładowo-ćwiczeniowa (laboratorium mobilne - laptopy)	33,2
2.7	Biblioteka / czytelnia	60,71

2.8	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	60,2
2.9	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	65
II PIĘTRO		
3.1	Pracownia Biofizyki, Biochemii; Mikrobiologii i Parazytologii; Farmakologii	77,25
3.14	Sala wykładowo-ćwiczeniowa	124,83
3.16	Pracownia komputerowa	60,18
3.5	Pracownia umiejętności pielęgniarskich	33,2

Sale wykładowe i seminaryjno-ćwiczeniowe są wyposażone w środki audiowizualne oraz niezbędne pomoce dydaktyczne: ekrany, przenośne foliogramy i projektory multimedialne (12 sztuk).

W skład kompleksu pracowni praktycznej nauki zawodu wchodzi:

- pracownia umiejętności pielęgniarskich,
- pracownia anatomiczno-fizjologiczna,
- szatnie dla studentów, mających zajęcia w pracowni umiejętności praktycznych z kompleksem sanitarno - łazienkowo – higienicznym.

Sprzęt medyczny znajdujący się w/w pracowniach jest wystarczający i pozwala na właściwą realizację treści programowych oraz na kształtowanie umiejętności praktycznych w warunkach symulowanych.

W bieżącym roku akademickim Wyższa Szkoła Zarządzania zawarła ponadto umowę z Wyższą Szkołą Hotelarstwa i Turystyki w Częstochowie w zakresie wzajemnego korzystania z laboratoriów dla pielęgniarek oraz bibliotek.

Pomoce dydaktyczne stanowiące wyposażenie pracowni umiejętności pielęgniarskich, chociaż odpowiadają potrzebom kształcenia, wymagają dla zapewnienia jakości kształcenia pielęgniarek na poziomie studiów I stopnia stałego uzupełniania o nowoczesne pomoce dydaktyczne, umożliwiając osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie umiejętności na wizytowanym kierunku na optymalnym poziomie oraz w warunkach lokalowych dostosowanych do liczby studentów a liczba stanowisk pracy w pracowniach powinna stwarzać możliwości wielokrotnego powtórzenia ćwiczenia każdemu studentowi.

Uczelnia zapewnia dostęp do: zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki; biblioteki wyposażonej w księgozbiór związany z kierunkiem studiów i obejmujący co najmniej aktualne pozycje wskazane jako literatura podstawowa i uzupełniająca dla poszczególnych przedmiotów realizowanych w ramach wizytowanego kierunku studiów, w liczbie egzemplarzy zapewniającej studentom swobodny dostęp.

Uczelnia zapewnia również dostęp do czytelni wyposażonej w podręczny, aktualny księgozbiór związany z danym kierunkiem studiów pielęgniarstwo oraz w odpowiednią do przewidywanej liczby studentów liczbę komputerów z dostępem do Internetu i specjalistycznych baz danych (15 stanowisk komputerowych).

Godziny otwarcia biblioteki i czytelni umożliwiają korzystanie z księgozbioru studentom wszystkich form kształcenia. Biblioteka i czytelnia Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie czynna jest od wtorku do piątku w godz. od 7.00 - 15.00 oraz w sobotę w godz. od 8.00 - 14.00.

Uczelnia, uwzględniając liczbę studentów na kierunku pielęgniarstwo, zapewnia odbywanie kształcenia praktycznego - zajęć praktycznych i praktyk zawodowych we wskazanych dalej jednostkach, tj.: oddziałach: internistycznym, chirurgicznym, pediatrycznym (niemowlęce, patologii noworodka), neurologicznym, psychiatrycznym, medycyny ratunkowej, intensywnej terapii, opieki długoterminowej, położniczym i

ginekologicznym w wieloprofilowych szpitalach o zasięgu regionalnym; ośrodkach pielęgniarstwa opieki domowej, środowiskowej i szkolnej oraz hospicjach.

Kryteria doboru zakładów opieki zdrowotnej i innych podmiotów prawnych realizujących praktyczną naukę zawodu są ustalone przez Uczelnie i uwzględniają osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia na kierunku pielęgniarstwo, obejmując w szczególności: wyposażenie stanowisk pracy w sprzęt i materiały medyczne niezbędne do kształtowania umiejętności praktycznych oraz ochrony przed zakażeniem.

Uczelnia posiada dokumentację potwierdzającą zawarcie długoterminowych umów z podmiotami realizującymi zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe nie będącymi w strukturze Uczelni. Podmioty te zapewniają pełne warunki do osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia.

Uczelnia zapewnia dostęp do zaplecza socjalnego i sanitarno-higienicznego adekwatnego do liczby studentów.

Uczelnia nie dysponuje własną salą gimnastyczną z niezbędnym wyposażeniem do prowadzenia zróżnicowanych zajęć z wychowania fizycznego. Jednak Uczelnia przedstawiła dokumentację wskazującą, że studenci nie są zainteresowani korzystaniem z obiektów sportowych.

Infrastruktura dydaktyczna Uczelni – Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie nie jest przystosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

W ocenie studentów Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Studenci dobrze oceniają dostosowanie bazy dydaktycznej i naukowej do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. Istnieje możliwość korzystania z projektorów umożliwiających wzbogacenie zajęć prezentacją multimedialną, co wykorzystują często nauczyciele akademicy. Sale dostosowane są do liczebności grup studenckich oraz wyposażone w sprzęt audiowizualny. W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci zwrócili jedynie uwagę na problemy ze sprzętem nagłośnieniowym w auli.

W całym budynku istnieje możliwość korzystania z sieci internetowej. W opinii studentów w księgozbiorze Biblioteki dostępna jest literatura wymagana przez prowadzących. Studenci ocenili także pozytywnie warunki kształcenia w instytucjach, w których odbywają się praktyki zawodowe.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.....

Uczelnia zapewnia bazę materialną – dydaktyczną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów pielęgniarstwo o profilu praktycznym.

Baza materialna Uczelni nie uwzględnia potrzeb osób niepełnosprawnych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej

- ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;
- ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.);
- w przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić ewentualną zmianę stopnia oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Uczelnia nie prowadzi badań naukowych na kierunku pielęgniarstwo, a tym samym nie jest możliwa ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania na wizytowanym kierunku kształcenia.

Uczelnia nie prowadzi współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego, a tym samym nie jest możliwa ocena wpływu takiej współpracy na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.);

Jedynie studenci, m. in. członkowie Koła Naukowego Pielęgniarstwa aktywnie uczestniczą w organizowanej od marca 2012 roku przez Katedrę Pielęgniarstwa kampanii społecznej pod hasłem „Wiedza ratuje życie”. W ramach tej kampanii Uczelnia zorganizowała cykl prelekcji promujących profilaktykę i zwiększanie społecznej świadomości w tym zakresie. Akcja rozpoczęła się warsztatami z zakresu udzielania pierwszej pomocy, a kolejne prelekcje w ramach kampanii „Wiedza ratuje życie” poświęcone były zagadnieniom dotyczącym transplantologii, zatruciom grzybami, promocji idei oddawania krwi i szpiku kostnego, depresji, anoreksji i bulimii, narkotykom i ich wpływowi na zdrowie, alkoholowi i jego wpływowi na zdrowie, profilaktyce HIV i HCV. Kampania będzie realizowana do grudnia 2013 roku przy współudziale fundacji i stowarzyszeń zajmujących się tematyką ujętą w programie.

W Uczelni od 1997 roku były wydawane nieregularnie Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie w dyscyplinie: organizacja i zarządzanie. Ostatnia przyznana punktacja była w 2010 roku (2 pkt MNiSzW).

W rozmowie z Zespołem Oceniającym PKA studenci wyjaśnili, że pomimo przekazywanych informacji w większości nie są zainteresowani prowadzeniem badań, głównie ze względu na napięty plan zajęć. Pomimo tego w ciągu ostatnich 3 lat wydanych zostało kilka publikacji z udziałem studentów. Uczelnia cyklicznie publikuje Zeszyty Naukowe, w których umieszczane są publikacje naukowe z udziałem studentów.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego³ nie oceniano

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.....

Uczelnia nie prowadzi badań naukowych na kierunku pielęgniarstwo oraz nie prowadzi współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego, a tym samym nie jest możliwa ocena wpływu takiej współpracy i prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny.

Uczelnia cyklicznie publikuje Zeszyty Naukowe, w których umieszczane są publikacje naukowe z udziałem studentów.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1. Zasady rekrutacji sformułowane są w sposób przejrzysty i zrozumiały. Rekrutacja kandydatów odbywa się jedynie na podstawie złożenia w Dziekanacie kompletu dokumentów, w tym świadectwa dojrzałości. Dodatkowym warunkiem, w przypadku studiów pomostowych, jest posiadanie zatrudnienia.

2. W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci podkreślali, że ich zdaniem punkty ECTS przewidziane do realizacji zakładanych efektów kształcenia są odpowiednio określone i poprawnie uwzględniają czas oraz nakład pracy niezbędny do ich osiągnięcia.

Studenci znają wymagania egzaminacyjne, o których informowani są na pierwszych zajęciach. Istnieje możliwość zdawania egzaminu w dwóch terminach oraz w terminie trzecim, tzw. komisyjnym, a w komisji podczas tego egzaminu może zasiadać przedstawiciel studentów. Egzaminy i zaliczenia odbywają się zgodnie z przedstawionymi wymaganiami zgodnie z terminarzem ustalonym na prośbę studentów z wystarczającym wyprzedzeniem, w terminach dla nich dogodnych. Forma i kryteria oceny osiągniętych przez studenta efektów kształcenia są podawane przez prowadzącego na pierwszych zajęciach. Zdaniem Zespołu Oceniającego PKA system ten jest przejrzysty i obiektywny.

3. Program studiów ocenianego kierunku oraz przyjęty system ECTS umożliwiają uczestnictwo studentów w programach międzynarodowej mobilności studentów. W trakcie spotkania z zespołem oceniającym jedna osoba zgłosiła swoje zainteresowanie wymianą, zwracając równocześnie uwagę na odpowiedni dostęp do wszystkich informacji związanych z programem w Dziekanacie oraz na stronie internetowej. Studenci zaznaczyli jednak, że nie są zainteresowani tego typu ofertą, ze względu na pracę zawodową,

4. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili system pomocy dydaktycznej przyjęty na ocenianym kierunku. Sylabusy, które nie są przedstawiane studentom, a jedynie dostępne w Dziekanacie są sformułowane w jasny i zrozumiały sposób. Zawierają one informacje dotyczące treści kształcenia, warunków zaliczenia oraz niezbędnej literatury dotyczącej danego przedmiotu. Studenci pozytywnie ocenili zalecane przez wykładowców materiały w kontekście przydatności do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Studenci pozytywnie oceniają funkcjonowanie Dziekanatu oraz podkreślali wysoką kulturę osobistą osób w nim pracujących oraz dostęp do wszystkich informacji związanych z organizacją i realizacją procesu kształcenia. Studenci mają możliwość wyboru promotora oraz tematu pracy. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, że wykładowcy prezentują wysoką kulturę osobistą, są zawsze dostępni na dyżurach, jak również poprzez pocztę e-mail.

W opinii studentów ustalony harmonogram zajęć dostosowany jest do ich potrzeb, co przejawia się w odpowiednim dostosowaniu godzin poszczególnych ćwiczeń i wykładów do trudności przedmiotu oraz natężenia zajęć w ciągu jednego dnia.

Zgodnie z Regulaminem pomocy materialnej rozpatrywaniem wniosków o stypendia socjalne, stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomogi i stypendium Rektora dla najlepszych studentów oraz ich przyznawaniem, zajmuje się Komisja Stypendialna.

Student ma prawo odwołać się od decyzji do Odwoławczej Komisji Stypendialnej. Studenci stanowią większość składu Komisji Stypendialnej i Odwoławczej Komisji Stypendialnej

Regulamin przyznawania świadczeń jest dostępny na stronie internetowej. Studenci są poinformowani o możliwościach dotyczących pomocy materialnej i kryteriach jej przyznawania. Decyzje podejmowane w sprawach przyznawania pomocy materialnej zawierają wszystkie elementy określone w art. 107 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Na Uczelni działa Samorząd Studencki oraz Studenckie Koło Naukowe Pielęgniarstwa. Zarówno członkowie Samorządu Studenckiego, jak również osoby zaangażowane w działalność koła, pozytywnie ocenili opiekę merytoryczną i materialną zapewnianą przez Władze Uczelni oraz zaangażowanie we współpracę ze studentami i wspieranie organizowanych przez nich przedsięwzięć. Samorząd Studencki włączany jest w działalność gremiów kolegialnych zajmujących się sprawami studenckimi, w pracach których aktywnie uczestniczy. Pomimo, że nie posiada on wyodrębnionej siedziby, Władze Wydziału zapewniają niezbędną pomoc umożliwiającą sprawne działanie Samorządu.

W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci zwrócili uwagę, że przewidziane w planie studiów zajęcia z wychowania fizycznego nie odbywają się, jak również nie ma możliwości zaliczenia tych zajęć w postaci innej aktywności fizycznej. Część studentów chciałaby, żeby zajęcia się odbywały, nawet w formie zajęć fakultatywnych.

Studenci są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Pomocą w organizacji procesu studiowania na każdym roku zajmuje się specjalnie powołany opiekun roku, do którego studenci zwracającą się z wnioskami i skargami. Zdaniem studentów ich rozstrzygnięcie odbywa się przejrzysto.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji sformułowane są w sposób przejrzysty i zrozumiały.
- 2) Prowadzący zajęcia podczas pierwszego spotkania zapoznają studentów z tematyką zajęć oraz wymaganiami egzaminacyjnymi. Przedstawione treści i wymagania są w pełni przestrzegane przez prowadzących.
- 3) Uczelnia oferuje możliwości w zakresie współpracy międzynarodowej.
- 4) Studenci są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej na Uczelni.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1. Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia został wprowadzony w Uczelni Uchwałą nr 5/2009 Rady Naukowo – Programowej z dnia 16 kwietnia 2009 r. Rada Naukowo – Programowa dokonała jego modyfikacji przyjmując Uchwałą nr 17/2012 z dnia 27 września 2012 r. w sprawie udoskonalenia w Wyższej Szkole Zarządzania w Częstochowie Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Zmiana ta została jednak dokonana w sposób wadliwy, jako iż ww. Uchwałą Rady jako podstawę prawną dokonywanych zmian wskazuje nie obowiązujące wówczas Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków,

jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166).

Przepisy konstytuujące wewnętrzny system zapewniania jakości w Uczelni stanowią zbiór zasad funkcjonowania procesu kształcenia. Dokumenty składające się na system zawierają m.in. zasady oceniania studentów / słuchaczy, weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia oraz zasady tworzenia, zatwierdzania i monitorowania programów kształcenia i efektów kształcenia. Zasady te określają sposób realizacji procesu dydaktycznego, w niewielkim jednak stopniu odnoszą się do problematyki ewaluacji skuteczności i efektywności jego realizacji. Jedynym organem przewidzianym do monitorowania efektywności systemu jest Rektor (§3 pkt 1 Uchwały nr 17/2012 z dnia 27 września 2012 r.), brak jest natomiast jasno określonych procedur i metod stosowanych do realizacji tego celu.

Dodatkową praktyką realizowaną jedynie w ramach kierunku „pielęgniarstwo” jest funkcjonowanie od 2004 r. Komisji ds. Wewnętrznej Oceny Jakości Kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo”. Regulamin funkcjonowania ww. Komisji został zatwierdzony Zarządzeniem Rektora Nr 169 z dnia 06.02.2004 r. w sprawie powołania Komisji ds. Wewnętrznej Oceny Jakości Kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo”. Określa on kompetencje Komisji m.in. nadzór dydaktyczno – organizacyjny nad realizacją procesu kształcenia, analizę zgodności programu studiów ze standardami kształcenia na kierunku „pielęgniarstwo”, dokonuje oceny warunków prowadzenie kształcenia w tym zasobów kadrowych i infrastrukturalnych.

W ramach kierunku studiów, od 2003 r. funkcjonuje również Komisja Dydaktyczno – Programowa na kierunku „pielęgniarstwo”. Ma ona charakter doradczy Rady Naukowo – Programowej Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie. Regulamin ww. Komisji z dnia 15.10.2003 r. przewiduje, iż ww. Komisja ma za zadanie opracowywanie propozycji planów studiów i programu kształcenia w ramach kierunku „pielęgniarstwo”.

Kompetencje i zadania poszczególnych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia nie zostały jednoznacznie określone i opisane. Wydano kilka regulacji odnoszących się do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w uczelni. Do nich należy zaliczyć: Zarządzenia Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie: *w sprawie zasad tworzenia, zatwierdzenia i monitorowania programów kształcenia i efektów kształcenia* (załącznik nr 23/2012 z dnia 05.12.2012 r.) *w sprawie zasad oceniania studentów/słuchaczy oraz weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia*, (załącznik nr 24/2012 z dnia 05.12.2012 r.), *zasad budowania systemu ECTS* (załącznik nr 21/2012 z dnia 05.12.2012 r.), *Zasad oceniania studentów* (Załącznik nr 24/2012 z dnia 05.12.2012 roku), oraz Uchwały podjęte przez Radę Naukowo-Programową: Uchwała nr 17/2012 roku z dnia 27 września 2012 roku *w sprawie udoskonalenia w WSZ w Częstochowie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia* i kilka procedur odnoszących się do jakości kształcenia: *Procedura badania losów zawodowych absolwentów WSZ w Częstochowie* (załącznik do Uchwały z dnia 18 listopada 2009 roku), *Procedura okresowej oceny pracowników dydaktycznych przez studentów/słuchaczy* (załącznik do Uchwały z dnia 31 sierpnia 2013 roku) *Procedura oceny procesu kształcenia przez studentów/słuchaczy* (załącznik nr 2 do Uchwały nr 13/2013 z dnia 31 sierpnia 2013 roku), *Procedura aktualizacji/opracowania treści programowych poszczególnych przedmiotów w oparciu o współpracę z przedstawicielami pracodawców* (załącznik nr 5 do Uchwały z dnia 31 sierpnia 2013 roku), *Procedura opracowania/aktualizacji sylwetki absolwenta w oparciu o współpracę z pracodawcami* (załącznik nr 6/2013 do Uchwały z dnia 31 sierpnia 2013 roku).

W Uczelni koordynacja działań jakościowych prowadzona jest przez: Radę Naukowo-Programową, Komisję ds. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, Biuro Karier, które prowadzi ocenę losów absolwentów uczelni oraz studenci, którzy oceniają

zajęcia dydaktyczne. Z analizy dostarczonych dokumentów wynika, że są opracowane dokumenty do podejmowania działań jakościowych, jest powołana struktura, natomiast nie w pełni funkcjonuje wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Brak jasno określonych zadań dla interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, przepływu informacji między interesariuszami oraz dowodów potwierdzających funkcjonowanie systemu np. rocznych przeglądów planów i programów studiów, wykorzystania wyników oceny studentów w doskonalenie procesu dydaktycznego, wykorzystania wyników losów absolwentów w zmianach programowych, udokumentowania hospitacji zajęć dydaktycznych.

Podstawą realizacji zadań związanych z zapewnieniem jakości kształcenia na ocenianym kierunku jest Zarządzenie Nr 6/2013 Rektora WSZ w Częstochowie z dnia 06.09.2013 roku w sprawie powołania Rady Programowo-Naukowej na kierunku pielęgniarstwo oraz Komisji ds. Wewnętrznej oceny jakości kształcenia powołanej Zarządzeniem Rektora Nr 169 z dnia 06.02.2004 roku. Działalność komisji jest dokumentowana w bardzo ogólny sposób.

Badaniem losów absolwentów WSZ w Częstochowie zajmuje się Biuro Karier. Badanie przeprowadzane jest zgodnie z procedurą opracowaną i zatwierdzoną przez Radę Naukowo-Programową Nr 14/2009 z dnia 18.11.2009 roku. Ankieta do badania losów obejmuje 20 pytań zamkniętych i otwartych. Badanie obejmuje opinię badanych o programie studiów i wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów. Badania prowadzone są drogą elektroniczną. Działalność jest udokumentowana, brak natomiast informacji w jak sposób wyniki są wykorzystywane w doskonaleniu procesu.

2. Studenci uczestniczą w procesie zapewnienia jakości kształcenia głównie poprzez ankietyzację. W uczelni prowadzone są coroczne badania ankietowe. Studenci mają możliwość wypowiedzenia swoich opinii na temat kadry naukowo-dydaktycznej i poszczególnych przedmiotów. Ankietyzacja funkcjonuje w formie papierowej i jest anonimowa, co wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa studentów w kontekście formułowania opinii. Kwestionariusz ankiety zawiera 17 pytań z możliwością skali odpowiedzi 1-5, pytania są zrozumiałe.

Podczas wizytacji nie stwierdzono podejmowanych przez Jednostkę działań mających aktywizować studentów do podnoszenia jakości kształcenia. Studenci mają niewielką wiedzę na temat systemu zapewniania jakości kształcenia i nie do końca rozumieją jego znaczenie. Studenci posiadają informacje o przeprowadzanych badaniach ankietowych. Wypełniają ankiety chętnie, ponieważ widzą działania Władz Uczelni w zakresie wprowadzania zmian będących efektem otrzymanych w trakcie procesu ankietyzacji wyników.

Samorząd Studencki nie bierze udziału w poszczególnych etapach badania, a jedynie opiniuje wzory ankiet.

Z informacji uzyskanych od nauczycieli na spotkaniu wynika, że niektórzy mieli możliwość zapoznania się z wynikami ocen studentów, lecz nie są bezpośrednio zaangażowani w proces działań na rzecz podniesienia jakości kształcenia.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+/-	+	+		-	+/-

umiejętności	+/-	+	+		-	+
kompetencje społeczne	+/-	+	+		-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Przepisy konstytuujące wewnętrzny system zapewniania jakości w Uczelni stanowią zbiór zasad funkcjonowania procesu kształcenia. Dokumenty składające się na system zawierają m.in. zasady oceniania studentów / słuchaczy, weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia oraz zasady tworzenia, zatwierdzania i monitorowania programów kształcenia i efektów kształcenia. Kompetencje i zadania poszczególnych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia nie zostały jednoznacznie określone i opisane.

2) Studenci jako interesariusze wewnętrzni uczestniczą w procesie zapewnienia jakości kształcenia głównie poprzez ankietyzację, pozostali interesariusze wewnętrzni nie biorą aktywnego udziału w tym procesie.

9. Podsumowanie

Koncepcja kształcenia na kierunku o profilu praktycznym w stopniu znaczącym odpowiada misji uczelni. W przedstawionej koncepcji kształcenia brak określenia możliwości kreowania rozwoju absolwentów studiów oraz innowacyjnej oferty kształcenia. Udział interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia nie został wykazany w sposób pozwalający przyjąć, że biorą aktywny udział w procesie jej tworzenia, biorąc pod uwagę znaczenie ich udziału w kształceniu praktycznym. Natomiast udział interesariuszy wewnętrznych ogranicza się do powołania komisji wraz z podaniem ich składu. Efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów zostały opracowane na podstawie obowiązującego standardu kształcenia kierunku pielęgniarstwo – studia I stopnia określonego w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2012 roku r. Przedstawiony opis efektów kształcenia jest pełny ale niedostępny w całości dla studentów i prowadzących zajęcia. Nauczyciele znają jedynie opis efektów kształcenia z przedmiotu, który prowadzą. System weryfikacji efektów kształcenia uniemożliwia przejrzystość i obiektywność zarówno etapowej jak i całościowej oceny osiągniętych efektów kształcenia. Liczba nauczycieli i struktura ich kwalifikacji, a także stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku, umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia. Kwalifikacje kadry zaliczonych do minimum kadrowego oraz obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów jest zgodna z dziedzinami i dyscyplinami reprezentowanymi przez prowadzących. Uczelnia zapewnia bazę materialną – dydaktyczną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów pielęgniarstwo o profilu praktycznym. Baza materialna Uczelni nie uwzględnia potrzeb osób niepełnosprawnych. Uczelnia nie prowadzi współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego, a tym samym nie jest możliwa ocena wpływu takiej współpracy

na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.). Zasady rekrutacji sformułowane są w sposób przejrzysty i zrozumiały. Prowadzący zajęcia podczas pierwszego spotkania zapoznają studentów z tematyką zajęć oraz wymaganiami egzaminacyjnymi. Przedstawione treści i wymagania są w pełni przestrzegane przez prowadzących. Uczelnia oferuje możliwości w zakresie współpracy międzynarodowej. Studenci są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej na Uczelni. Przepisy konstytuujące wewnętrzny system zapewniania jakości w Uczelni stanowią zbiór zasad funkcjonowania procesu kształcenia. Dokumenty składające się na system zawierają m.in. zasady oceniania studentów/słuchaczy, weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia oraz zasady tworzenia, zatwierdzania i monitorowania programów kształcenia i efektów kształcenia. Kompetencje i zadania poszczególnych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia nie zostały jednoznacznie określone i opisane. Studenci jako przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych uczestniczą w procesie zapewnienia jakości kształcenia głównie poprzez ankietyzację. Zdaniem Zespołu Oceniającego PKA Władze Wydziału powinny zorganizować spotkanie ze studentami w celu promowaniu idei podnoszenia jakości kształcenia i możliwego ich wpływu na ten proces.

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku				X	
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji				X	
program studiów			X		
zasoby kadrowe		X			
infrastruktura dydaktyczna		X			
prowadzenie badań naukowych		-			
system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			

wewnętrzny system zapewnienia jakości				X	
---------------------------------------	--	--	--	---	--

Przewodniczący Zespołu oceniającego

Prof. dr hab. n. med. Józef Kobos

W odpowiedzi na raport Uczelni odnośnie uwagi braku potwierdzenia wykorzystania opinii interesariuszy zewnętrznych Rektor informuje, że uczestniczą oni w procesach podnoszenia kwalifikacji, zwłaszcza praktycznego i przyznaje, że niedostatecznie udokumentowano ich rolę w tym zakresie. W dniach 26 lutego oraz 31 sierpnia 2013r. odbyły się dwa posiedzenia Rady Naukowo-Programowej z udziałem zaproszonych przedstawicieli pracodawców, w tym przedstawicieli zakładów opieki zdrowotnej, w których realizowane są zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe na kierunku pielęgniarstwo. Na posiedzeniach tych były opiniowane, a następnie zatwierdzane procedury z zakresu zarządzania jakością w oparciu o współpracę z pracodawcami w ramach realizacji projektu „Program rozwojowy Wyższej Szkoły Zarządzania-efektywne zarządzanie”. Uczelnia do odpowiedzi załączyła kopie protokołów z tych posiedzeń. Uczelnia wyjaśnia, że dzięki opracowanym procedurom, poddanych także audytowi zewnętrznemu, od nowego roku akademickiego system współpracy z przedsiębiorcami w zakresie kształcenia będzie dokładnie dokumentowany.

Szkoła przedstawiła także przykłady współpracy z otoczeniem społecznym, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, w których Uczelnia organizuje kształcenie praktyczne oraz innymi częstochowskimi uczelniami jak: Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w zakresie wzajemnego korzystania z bibliotek i pracowni dla pielęgniarek, a także umowy o współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie i Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym w Częstochowie.

Uczelnia przedstawiła także kopie powołania w skład Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych.

W świetle tych wyjaśnień należy uznać, że Uczelnia udokumentowała udział interesariuszy zewnętrznych w procesie kształcenia na kierunku pielęgniarstwo.

W odniesieniu do uwagi, że opis efektów kształcenia jest pełny ale niedostępny dla studentów Uczelnia wyjaśnia, że nie są one zamieszczone na ogólnodostępnej stronie internetowej Szkoły, ale na Platformie Internetowej chronionej hasłem dostępu. W celu wyeliminowania przyczyn niedoinformowania studentów na temat dostępności efektów kształcenia, dla wszystkich studentów i nauczycieli akademickich zostały przygotowane przez dziekana szczegółowe informacje na ten temat.

W odniesieniu do uwagi, że system weryfikacji efektów kształcenia uniemożliwia przejrzystość i obiektywność zarówno etapowej jak i całościowej oceny osiągniętych efektów

kształcenia Uczelnia wyjaśnia, że w niektórych sylabusach przedmiotów teoretycznych pomyłkowo zaplanowano obserwację do weryfikacji założonych efektów kształcenia. Rektor informuje, że te błędne metody zostały już w sylabusach poprawione. W odniesieniu do uwag dotyczących weryfikacji efektów kształcenia na praktykach zawodowych i podczas obrony pracy dyplomowej Uczelnia wyjaśnia, że Zarządzeniem Rektora 5/2-14 z dnia 24.04.2014r. wprowadzono nowy regulamin kształcenia praktycznego, spójny z przyjętymi w Uczelni zasadami oceniania studentów.

Odnosnie do uwag dotyczących ochrony przed plagiatem w pracach dyplomowych Uczelnia informuje, że opracowała „Procedurę antyplagiatową do weryfikacji samodzielności prac dyplomowych”. W załączeniu przedstawiono Zarządzenie Rektora Nr 3/2014 z dnia 23.04.2014r. zatwierdzające tę procedurę

Rektor informuje, że Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia, zgodnie z uwagami Zespołu Oceniającego uzupełniła Zasady dyplomowania w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości w Częstochowie o określenie rodzaju prac na kierunku pielęgniarstwo, zatwierdzone Zarządzeniem Nr 4/2014 z dnia 24.04.2014r.

W odniesieniu do uwagi o obciążeniu tygodniowych studentów oraz łączeniu zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych Uczelnia wyjaśnia, że zasadniczym argumentem, który zdecydował o zastosowaniu organizacji polegającej na tym, że zajęcia teoretyczne odbywają się w dniach: piątek-niedziela, a zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe w dniach: poniedziałek -piątek, jest stanowisko studentów. W załączeniu przedstawiono stanowisko Samorządu Studenckiego dotyczącą tej kwestii z dnia 01.09.2011r.

Odnosnie łączenia zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, wyjaśniono, że przypadki takie miały miejsce jedynie sporadycznie, w ramach przedmiotów podstawowych i zostały wyeliminowane.

W odniesieniu do uwag, że treści kształcenia są niespójne z założonymi efektami kształcenia w przypadku trzech przedmiotów (Farmakologii, Patologii i Pedagogiki) Uczelnia informuje, że sylabusy tych przedmiotów zostały poddane weryfikacji poprawione zgodnie z zaleceniami Zespołu Oceniającego PKA. Kopie sylabusów zamieszczono jako załącznik do odpowiedzi Uczelni.

W odniesieniu do uwag dotyczących skuteczności Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia Uczelnia informuje, że niezwłocznie po zakończeniu wizytacji podjęto działania w celu usprawnienia działania tego systemu. Rektor przedstawił Uchwałę Nr 3/2014 z dnia 31.03.2014r. Rady Naukowo-Programowej w sprawie udoskonalenia Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Szkole. Dokonano również odpowiednich poprawek w dokumentach regulujących działanie Systemu dotyczących zasad tworzenia, zatwierdzania i monitorowania programów kształcenia oraz w zasadach dotyczących hospitacji zajęć dydaktycznych. Dokonano zmiany Uchwały 12/2012 z dnia 27.09.2012r. opartej na nieobowiązującym już rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także sprostowano błędnie podane Rozporządzenie zastępując je właściwym.

Dokonano zmiany Uchwały 17/2012r, i ustalono strukturę oraz kompetencje poszczególnych jednostek organizacyjnych w zakresie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Przypisano zadania związane z ewaluacją skuteczności funkcjonowania systemu jakości kształcenia Rektorowi oraz Pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia, natomiast zadania związane z ewaluacją skuteczności i efektywności procesu kształcenia zostały przyporządkowane Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

Powołano także w skład Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych (Załącznik Nr 9).

Uczelnia wyjaśnia, że w związku z tym, iż większość dokumentów związanych z systemem jakości zastało zatwierdzonych przez Rektora lub Radę Naukowo-Programową pod koniec 2012 lub 2013r. nie upłynął jeszcze pełen rok akademicki co było powodem braku raportów z przeprowadzonych badań ankietowych, potwierdzających działanie systemu w Uczelni.

Uczelnia informuje, że Komisja Dydaktyczno-Programowa oraz Komisja ds. Jakości Kształcenia na kierunku pielęgniarstwo zostały zastąpione nowymi organami powołanymi w nowej Uchwale Nr 3/2014r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Odnosnie uwagi, że brak informacji o sposobie wykorzystania informacji związanych z badaniem losów absolwentów przez Biuro Karier Uczelnia przekazała zwięzły opis wyników badań absolwentów za lata 2008, 2009 i 2010 oraz stwierdzenie, że wszystkie wnioski wynikające z prowadzonych badań zostaną uwzględnione w Raporcie Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

Odnosnie uwagi w Raporcie, że podczas wizytacji nie stwierdzono podejmowanych przez jednostkę działań mających aktywizować studentów do podnoszenia jakości kształcenia Uczelnia dokonała zmiany Uchwały 17/2012r., w której organizowanie działalności szkoleniowej informacyjnej i promocyjnej związanej z doskonaleniem jakości kształcenia powierzono Pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia. Osoba ta wyznaczyła spotkanie ze studentami poszczególnych kierunków i kadra naukowo-dydaktyczną na dzień 13 czerwca br. Tematem spotkania będzie przedstawienie zasad funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uczelni oraz możliwość wpływu ww. interesariuszy na ten proces.

Tabela po zmianach

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku			X		
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			

wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
--	--	---	--	--	--